

Dorota Szmidt

O wspomaganiu
szkoły podstawowej w zakresie
wykorzystywania technologii
informacyjno-komunikacyjnych
w pracy z uczniami

Tekst: **Dorota Szmidt**

Nauczycielka, doradca metodyczny, autorka programów i materiałów szkoleniowych dla nauczycieli, współautorka publikacji w ramach współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, wieloletnia redaktorka periodyku – biuletynu m.in. promującego przedsięwzięcia ośrodka doskonalenia, szkół, przedszkoli i nauczycieli, realizatorka projektów w zakresie systemu wspomagania placówek oświatowych.

Konsultacja merytoryczna:

Anna Płusa

Redakcja i korekta:

Anna Wawryszuk

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Anna Wawryszuk

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Wybór problematyki procesu wspomagania	4
Faza sformułowania zamierzeń i wstępna realizacja	5
Nie każdy plan można natychmiast realizować.....	6
O sztuce rozwiązywania problemów.....	7
Czas na pomyślny finał	7

Wstęp

W ostatnich latach nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) towarzyszą zarówno podejmowaniu szeroko rozumianych działań w dziedzinie edukacji, jak i realizowaniu zamierzeń w różnych obszarach życia zawodowego i osobistego. Zadania szkoły określone w obowiązującej podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz zapisy w poprzedniej wersji tego aktu normatywnego wskazują na konieczność pełniejszego wykorzystywania TIK na zajęciach rozmaitych przedmiotów, nie tylko informatycznych¹. Podobne sugestie zostały uwzględnione już wcześniej. Pojawiły się one m.in. w materiałach pomocniczych dla szkolnych organizatorów rozwoju edukacji (SORE), ujmujących opisy 24 ofert doskonalenia proponowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach realizacji projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół”². Chodzi o treści zawarte w ofercie nr 13 „Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych – bezpieczny internet”: „Celem ogólnym realizacji oferty jest zwiększenie efektywnego korzystania z TIK w ramach nieinformatycznych zajęć dydaktycznych oraz pełna realizacja zadań edukacyjnych zgodnie z wymaganiami podstawy programowej kształcenia ogólnego”³. Tak więc udział technologii informacyjno-komunikacyjnych w kształtowaniu umiejętności kluczowych uczniów stanowi od pewnego czasu, ale i obecnie, jeden z priorytetów.

Wyżej wymienione zagadnienia znalazły się pośrednio w centrum moich zainteresowań, kiedy to jako SORE podjęłam w roku szkolnym 2013/2014 współpracę z dyrekcją oraz gronem pedagogicznym Szkoły Podstawowej nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego w Polkowicach. Odbywało się to wówczas w ramach pilotażowego projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizował go Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach⁴ od sierpnia 2013 roku do lipca 2015 roku.

Wybór problematyki procesu wspomagania

W październiku 2013 roku spotkałam się z dyrekcją szkoły i w toku przeprowadzanego wywiadu poznawałam specyfikę placówki, która liczyła razem 23 oddziały, w tym 20 stanowiły klasy I–VI. Oprócz nich funkcjonowały w placówce trzy oddziały przedszkolne oraz dodatkowo punkt przedszkolny. Baza lokalowa i wyposażenie były więcej niż wystarczające, ponieważ liczba sal lekcyjnych odpowiadała liczbie uczniów, w szkole znajdowały się dwie pracow-

¹ Por. na przykład zapisy w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej..., Dz.U. poz. 356, Załącznik nr 2, s. 12–13.

² [Nowy system doskonalenia nauczycieli](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 07.05.2018].

³ Cytat z [katalogu 24 ofert doskonalenia nauczycieli](#) opracowanego w formie segregatora przez Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 07.05.2018].

⁴ Według prezentacji PowerPoint dla szkolnych organizatorów rozwoju edukacji, „Projekt: Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”, oprac. Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach, slajd 1.

nie informatyczne, dwie hale sportowe, gabinet logopedyczny, również gabinet do zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i oddzielny do zajęć indywidualnych. Ponadto w szkole działały dwie świetlice i stołówka z zapleczem. Na pełnych etatach zatrudniano 54 nauczycieli, w większości dyplomowanych, o podwójnych kwalifikacjach; 7 osób otrzymało tytuł „Nauczyciela z klasą”.

Wśród mocnych stron placówki można wskazać spójność działań zespołów przedmiotowych i zadaniowych, np. zespoły promocji zdrowia i promocji szkoły, oraz umiejętność organizacji dużych imprez i uroczystości – rocznice, Gala Talentów itp. Wysoko oceniane było udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ponieważ szkoła zapewniała wiele zajęć pozalekcyjnych, wspomagających zarówno dzieci zdolne, jak i z deficytami rozwojowymi. Uczniowie mieli znaczące osiągnięcia w konkursach o zasięgu ogólnopolskim, jednak dyrekcja dostrzegła konieczność wzmocnienia działań w kierunku osiągnięcia lepszego wyniku sprawdzianu zewnętrznego w szóstej klasie.

Na nieco późniejszym spotkaniu SORE z radą pedagogiczną uczestnicy zostali zapoznani m.in. z założeniami i przebiegiem procesu wspomagania placówki w ramach projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”. Bez komplikacji odbyło się utworzenie zespołu zadaniowego, co było dla mnie bardzo ważne, ponieważ to z nim zamierałam ściślej współpracować i pozyskiwać informacje dotyczące oczekiwań wszystkich uczestników projektu.

Jeśli chodzi o obszar wymagający wsparcia, rada pedagogiczna, tak jak wcześniej dyrektor szkoły, jednomyślnie wskazała ofertę doskonalenia nr 13 z katalogu ORE, wspomniane już „Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych – bezpieczny internet”. W uzasadnieniu takiego wyboru stwierdzono, że:

- w szkole planuje się pełniejsze wykorzystanie przez nauczycieli nowoczesnych technologii na zajęciach edukacyjnych przedmiotów nieinformatycznych, według wniosków z ankiet i wywiadów,
- nauczyciele wykazują potrzebę doskonalenia umiejętności z zakresu stosowania innowacyjnych metod pracy na lekcjach,
- mają zbyt małe doświadczenie w aktywnym kształtowaniu umiejętności uczniów związanych z wykorzystaniem zasobów internetu oraz portali edukacyjnych,
- takie wnioski wynikają z posiedzenia rady pedagogicznej podsumowującego pracę w roku szkolnym 2012/2013 oraz z obserwacji prowadzonych w ramach nadzoru pedagogicznego.

Faza sformułowania zamierzeń i wstępna realizacja

W ramach współpracy z zespołem zadaniowym odbyła się pogłębiona diagnoza potrzeb szkoły i opracowanie rocznego planu wspomagania (RPW) związanego z ofertą „Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych – bezpieczny internet”. W październiku i listopadzie poprowadziłam warsztaty diagnostyczno-rozwojowe, a w czasie zajęć zostały sformułowane:

- uzasadnienie wyboru obszaru wymagającego wsparcia,
- cele główne i szczegółowe,
- zakładane wskaźniki realizacji RPW,
- zadania i terminy w ramach harmonogramu realizacji RPW.

Cel główny działań zakładał zwiększenie przez nauczycieli w znacznym stopniu efektywnego korzystania z TIK w ramach nieinformatycznych zajęć dydaktycznych.

Cele szczegółowe natomiast zostały sformułowane w sposób operacyjny:

- nauczyciele mają wiedzę i umiejętności z zakresu TIK niezbędne do przygotowania i prowadzenia zajęć edukacyjnych,
- zostali zapoznani z zasobami internetu oraz możliwościami jego wykorzystania w pracy z uczniami,
- potrafią planować pracę dydaktyczną z wykorzystaniem materiałów multimedialnych na bazie zasobów internetu z poszanowaniem praw autorskich.

Nie każdy plan można natychmiast realizować

W trakcie warsztatów diagnostycznych zostały ponadto uszczegółowione oczekiwania nauczycieli dotyczące treści szkoleń zewnętrznych z udziałem eksperta. Projekt pilotażowy zakładał zorganizowanie w ramach RPW czterech form doskonalenia w wymiarze 3 godzin dydaktycznych. Zespół zadaniowy, w skład którego wchodził przede wszystkim nauczyciele informatyki, ale również matematyki, języka polskiego i angielskiego, sformułował następującą tematykę szkoleń w formie warsztatowej:

- 1) Tablica interaktywna w praktyce szkolnej – działania twórcze z wykorzystaniem multimedii;
- 2) Arkusz kalkulacyjny w analizie działalności szkoły – część I;
- 3) Arkusz kalkulacyjny w analizie działalności szkoły – część II;
- 4) Nie bój się komputera – pakiet Office w pracy nauczyciela.

Biuro Projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” rozpoczęło poszukiwania ekspertów w dziedzinie TIK. Pozyskanie do współpracy osoby, która miałaby przeprowadzić warsztaty w SP nr 2 w Polkowicach, okazało się niełatwe. Oczekiwania kandydatów na eksperta odbiegały od rzeczywistych uwarunkowań realizacji projektu, znalezienie odpowiedniego prowadzącego zajęcia wydawało się więc coraz bardziej oddalone w czasie.

Jako SORE byłam zobowiązana zastosować alternatywne rozwiązania w ramach RPW. Zaproponowałam zatem nauczycielom spotkania w formie konsultacji indywidualnych i kilka z nich zrealizowałam. Wiodącą tematyką było:

- objaśnienie wątpliwości dotyczących założeń projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”,

- dalsze uszczegółowienie oczekiwań uczestników projektu wobec eksperta mającego prowadzić szkolenia,
- realizacja zadań uwzględnionych w harmonogramie RPW,
- przedstawienie dokumentacji uczestników projektu i niezbędnych zapisów do uzupełnienia,
- omówienie metod i technik aktywizowania uczniów w procesie dydaktycznym z zastosowaniem narzędzi TIK dotąd znanych nauczycielowi.

O sztuce rozwiązywania problemów

Na przełomie marca i kwietnia 2014 roku nadszedł długo oczekiwany moment pozyskania przez Biuro Projektu eksperta w zakresie TIK i chwila nawiązania z nim kontaktu przeze mnie. Przedstawiłam tematykę i pożądane treści szkoleń, uzgodniłam z prowadzącym zajęcia ich harmonogram oraz szczegóły realizacji.

Już w czasie pierwszych warsztatów okazało się, że nie przemyśleliśmy do końca założeń organizacyjnych. 40-osobowa grupa uczestników z trudem znalazła dogodne miejsce w dużej sali lekcyjnej, aby popracować nawet zespołowo przy około 30 stanowiskach komputerowych bądź laptopach. Realizacja pierwszego spośród czterech tematów szkoleń przebiegała więc w niełatwych warunkach, zwłaszcza dla eksperta.

Właściwsze rozwiązania organizacyjne znaleźliśmy dopiero w toku konsultacji z zespołem projektowym. Uznaliśmy, że nauczycieli należy podzielić na dwie grupy robocze. Po zmodyfikowaniu tematyki kolejnych warsztatów udało się w znacznym stopniu spełnić oczekiwania uczestników procesu wspomagania szkoły.

Czas na pomyślny finał

Po cyklu czterech warsztatów spotykałam się kilka razy z chętnymi nauczycielami na konsultacjach indywidualnych. Pozyskałam wówczas informacje o działaniach w ramach RPW podejmowanych z inicjatywy uczestników projektu z wykorzystaniem tablicy interaktywnej i multimedialnych, np.

- 1) IV Festiwal „Wyśpiewaj zdrowie” – z udziałem dzieci z polkowickich przedszkoli (prezentacja multimedialna o pracy i osiągnięciach szkoły; monitorowanie wyników podczas imprezy w programie Excel);
- 2) „Czas na zaproszenie” – lekcja języka polskiego,
- 3) „Parts of the body – części ludzkiego ciała” – lekcja języka angielskiego,
- 4) Międzyszkolny Turniej Szachowy im. Kornela Makuszyńskiego (prezentacja multimedialna o pracy i osiągnięciach szkoły; monitorowanie wyników podczas turnieju w programie Excel),
- 5) „Dni Otwartych Drzwi w Szkole Podstawowej nr 2 w Polkowicach” – przeprowadzenie zajęć z wykorzystaniem multimedialnych:

- dla przyszłych uczniów– dzieci 5- i 6-letnich – m.in. zajęcia języka angielskiego, zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, zajęcia świetlicowe,
 - zajęcia dla rodziców wraz z ich dziećmi,
 - spotkania rodziców z dyrektorem szkoły, pedagogiem, psychologiem, logopedą w „Saloniku Rodzica”,
- 6) spotkanie nauczycieli z rodzicami przyszłych pierwszoklasistów (prezentacja multimedialna o szkole, w tym o formach pracy z uczniami),
- 7) wykorzystanie TIK w ramach konkursu szkolnego z zakresu udzielania pierwszej pomocy – „Zostań Małym Ratownikiem”.

Ponadto nauczyciele wdrażali w codziennej pracy umiejętności i wiedzę nabyte na szkoleniach z ekspertem poprzez:

- częste korzystanie z tablicy interaktywnej – gry edukacyjne, ćwiczenia dla uczniów,
- zastosowanie funkcji programów z pakietu Microsoft Office przy opracowaniu zestawień informacji o klasach, sprawozdań, świadectw uczniów.

Wobec powyższego mogłam z zadowoleniem sformułować wnioski i rekomendacje na rok szkolny 2014/2015:

- 1) współpraca układała się owocnie zarówno z dyrekcją Szkoły Podstawowej nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego w Polkowicach, jaki i z pracownikami administracyjnymi,
- 2) bardzo sprawnie i pomyślnie przebiegała współpraca z zespołem zadaniowym, a także z uczestnikami konsultacji indywidualnych,
- 3) w roku szkolnym 2014/2015 warto zachęcić nauczycieli do udziału w konsultacjach grupowych z SORE oraz do utrwalania nabytych na szkoleniach oraz posiadanych już umiejętności i wiedzy w formie np. krótkich, pomocniczych opracowań metodycznych.